

Nicolae Iuga s-a născut pe 12 iunie 1953 în Săliștea de Sus, jud. Maramureș. A absolvit Facultatea de Filosofie a Universității din București (1978) și a susținut doctoratul în Filosofie la Universitatea „Babes Bolyai” din Cluj-Napoca sub îndrumarea profesorului Andrei Marga. A fost profesor la Colegiul Național „Dragoș Vodă” din Sighetu Marmației și ulterior lector dr. la Universitatea „Babeș Bolyai” din Cluj-Napoca. Între 2003 și 2018 a fost conferențiar și respectiv profesor universitar la Departamentul de Științe Socio-Umane al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Arad. În prezent este Cercetător științific asociat la Institutul de Filosofie „Constantin Rădulescu-Motru” din București al Academiei Române și membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Cluj-Napoca.

A scris și publicat sute de eseuri și articole, precum și un număr de peste 20 de cărți, dintre care șase au fost traduse în mai multe limbi (franceză, engleză, germană, italiană, rusă, spaniolă, portugheză, daneză, poloneză) și au fost publicate la edituri prestigioase din străinătate.

Activitatea sa științifică și culturală a fost recunoscută și apreciată cu premii și distincții, între care: Premiul „Ion Petrovici” al Academiei Române (2017), Medalia „Distincția culturală” conferită de Academia Română (2019), pentru lucrările din domeniul Filosofiei publicate în străinătate și Medalia Ordinului „Mihai Vodă” al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului (2019).

A mai primit premii și distincții din partea mai multor universități și institute de cercetare din țară și din străinătate.

Nicolae Iuga

Dimensiunea distructivă a revoluțiilor culturale

din Antichitate până în SUA de azi

LIMES
2020

Coordonator: ȘTEFAN BORBÉLY

Editor: MIRCEA PETEAN

Coperta: DINU VIRGIL

Foto coperta I: Dărmarea statuii lui Cristofor Columb,
orașul Saint Paul, Minnessota, SUA, iunie 2020.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
IUGA, NICOLAE

**Dimensiunea distructivă a revoluțiilor culturale
din Antichitate până în SUA de azi**

/ Nicolae Iuga. - Florești : Limes, 2020

ISBN 978-606-799-417-9

32

© Copyright Editura Limes
Str. Castanilor, 3

407280 Florești, jud. Cluj

Tel. : 0264-544109; 0723-194022

e-mail: edituralimes2008@yahoo.com

www.edituralimes.ro

Cuprins

1. Incendierea Bibliotecii din Alexandria 7

Despre inventarea scrierii și utilitatea ei. Revoluții religioase. Distrugerea parțială a Bibliotecii de către creștini. Distrugerea totală a Bibliotecii de către musulmani.

2. Iluminismul francez povestit pe țigănește 20

Ion Budai-Deleanu și Epopeea Țiganiadei. Alegorie și Utopie. Revoluție culturală ca parodiare a Iluminismului. Tragedia și profetia. Civilizarea țăganilor vs. țăganizarea civilizației europene.

3. Revoluția culturală în URSS 46

Ideea fundamentală a Proletcultismului. Lenin și Lunacearski. Stalin și Jdanov. Distrugerii în sfera marii culturi ruse.

4. Revoluția culturală în China anilor '60.. 58

Influența stalinismului. „Revoluția culturală” ca luptă pentru putere la vârful Partidului Comunist Chinez. Distrugerea elitelor culturale și politice. Distrugerea vechii civilizații chineze și a tuturor valorilor religioase.

5. Revoluția culturală universală Social- Media 71

Evoluția umanității de la imagini la concepte. Involuția umanității de la concepte înapoi la imagini. Regresul gândirii abstracte. Dispariția elitelor literare. Dispariția vieții private.

6. Revoluția culturală americană contemporană 85

Noul bolșevism în SUA. Visul american, de la reverie la coșmar. Distrugerea spiritului comunitar. Noua cenzură a

corectitudinii politice. Noul vandalism. Noul rasism împotriva albilor și creștinilor. O viitoare revoluție culturală și religioasă în Europa? Pe scurt despre AntiFa.

7. Addenda 112

Scrisoarea deschisă a Cancelarului Universității Oxford

1. Incendierea Bibliotecii din Alexandria

Obsesia politică a făuririi unui „om nou” este deosebit de veche. Este prezentă încă din Antichitate, dar aplicarea ei în practică, în calitate de proiect politic impus cu brutalitate de sus în jos poate fi originată abia în urmă cu aproximativ un secol, în siajul revoluției bolșevice. Pentru a putea fi manipulat în scopurile proprii, religioase ori politice, omul trebuia „înnoit” periodic, adică trebuia schimbat radical, prin ruperea într-o măsură cât mai mare cu puțință de tradiția sa culturală. Sau, mai sigur, substraturile tradiției sale culturale trebuiau compromise și distruse într-o manieră furioasă și bestială.

În vechime, bunăoară, au fost arse intenționat cărțile din Biblioteca din Alexandria, în două rânduri. Mai întâi, au fost arse de către creștini numai cărțile despre care se credea că ar contraveni creștinismului, în anul 391 după Hristos, din porunca împăratului roman Theodosie cel Mare și a episcopului Theofil al Alexandriei. Apoi, la două secole și jumătate după aceea, cele aproxi-

mativ 800.000 de volume rămase încă în Bibliotecă au fost arse în totalitate de către cuceritorii arabi ai Alexandriei, pentru motivul explicit că ei aveau Coranul și că această Carte singură le era de ajuns¹.

În ce măsură incendierea voluntară și repetată a Bibliotecii din Alexandria a fost o tragedie pentru istoria umanității – această chestiune cred că ar trebui analizată numai după niște evaluări prealabile. Mai întâi, cred că ar trebui să răspundem la întrebarea dacă inventarea scrierii a fost un lucru bun sau un lucru rău? Sau, mai exact, în ce măsură a fost un lucru bun și în ce măsură un lucru rău? Bineînțeles, pentru omul de bun simț întrebarea poate părea ciudată, pentru că acesta va crede că inventarea scrierii a fost un lucru necondiționat bun, dar în istoria filosofiei întrebarea a fost pusă cu claritate, chiar în acești termeni, de către Socrate, într-un bine cunoscut dialog platonice (*Phaidros*, 274d – 275e).

Socrate repovestește, în felul său, vechiul mit egiptean², potrivit căruia scrierea ar fi fost inventată nu de către muritori, ci de către un zeu. Toth era la vechii egipteni un zeu selenar, așadar un zeu al luminii puține și ambigue, reprezentat ca un om cu cap de pasăre cu vedere pătrunzătoare, zeu civilizatoriu, personificând cunoașterea în genere, știința și înțelepciunea. El este totodată

¹ Nicolae Iuga, *Șapte păcate împotriva Spiritului*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2016, p. 102.

² Platon, *Opere*, vol. IV, ESE, București 1983, p. 484 și urm.

inventatorul geometriei, astronomiei și al scrisului, patronul scribilor și călăuza sufletelor morților. Deci, zeul Toth se prezintă cu invenția scrisului la Faraonul care domnea atunci la Theba. Îi zice: privește, mărite Faraon, știința scrisului îi va face pe egipteni mai înțelepți și mai cu ținere de minte. A fost găsit leacul împotriva uitării. În schimb, Faraonul îi spune că mai întâi trebuie să judece asupra a ce este folositor și ce este păgubitor în invenție. Faraonul susține că, totodată, inventarea scrisului va avea și efecte păgubitoare, că scrisul va aduce cu sine uitarea în sufletele celor care îl vor deprinde și le va slăbi ținerea de minte prin lipsă de exercițiu și lenevie.

Punându-și speranța în scris – continuă Faraonul – oamenii își vor aminti din afară, cu ajutorul unor semne străine, nu dinăuntru prin efort propriu. Scrisul nu este făcut spre a întări ținerea de minte, ci dimpotrivă. Cât privește înțelepciunea, oamenii vor afla o mulțime de lucruri de prin cărți și vor socoti că sunt înțelepți, când de fapt cei mai mulți dintre ei nu vor avea nici un gând care să fie al lor. Despre texte, despre gândurile scrise, acestea pot să vorbească numai atunci când sunt însuflețite de spirit. Dar dacă le pui vreo întrebare, vrând să te lămurești asupra vreunei afirmații, textele nu îți răspund decât un singur lucru, mereu același. O cuvântare, odată ce a fost scrisă, are aceeași înfățișare pentru totdeauna, și pentru cei care o pricep și pentru cei cărora nu le spune nimic. Este literă moartă, care nu știe în fața cui se cuvine să vorbească și în fața cui să

tacă. Iar dacă este contrazisă pe nedrept, scrisoarea nu se poate apăra singură, fără ajutorul autorului său. Acesta este, în rezumat, conținutul mitului repovestit de către Socrate.

Este evident că vorbirea, oralitatea, ca formă de comunicare este mai veche decât scrierea și este de presupus că cele mai vechi forme de scriere au fost pictogramele sau ideogramele. O pictogramă reprezenta un obiect concret, semnificativul avea un semnificat, dar este îndoielnic că ar fi existat reguli de legare a unor pictograme între ele, ceva în genul unei proto-gramatici, care să urmeze legăturile reale dintre obiecte, spre a constitui o propoziție³. Adevăratul salt în istoria scrierii s-a produs doar atunci când s-a realizat trecerea de la scrierea pictografică la alfabet, de la un foarte mare număr de imagini iconice ale unor obiecte, respectiv de la echivalentul unui mare număr de cuvinte, la un număr foarte mic de semne, menite să redea câte un singur sunet elementar pe care îl poate scoate aparatul fonator al omului, un fonem. Semnul, în loc să indice un obiect, reprezintă un sunet. Așa s-a ajuns la sisteme de alfabet având doar în jur de treizeci de semne, și așa s-a ajuns și la posibilitatea de a exprima nu numai cuvinte, ci și relațiile dintre ele, corespunzător relațiilor dintre obiecte, adică la o structură gramaticală.

³ Ferdinand de Saussure, *Curs de lingvistică generală*, Polirom, Iași, 1998, p. 81.

Această veritabilă revoluție s-a petrecut în Mesopotamia în urmă cu aproximativ cinci mii de ani⁴, scrierea în speță numindu-se „cuneiformă”, pentru că „literele” se imprimau pe tăblițe de lut cu un băț tăiat oblic, care lăsa urme în formă de cui. Apoi tăblițele de lut erau întărite prin ardere și acoperite cu încă un strat protector de argilă drept „copertă”, ceea ce a făcut ca multe dintre acestea să se păstreze intacte, în adevărate „biblioteci”, printre ruinele acoperite cu nisip ale vechilor civilizații sumeriene, până în zilele noastre.

În Egiptul antic, după cum se știe, existau două feluri de scriere, o scriere *hieroglifică*, având la bază pictograme sau ideograme, și o alta numită *demotică*, o scriere alfabetică. Aceste două tipuri de scriere au coexistat în cultura egipteană până târziu, în perioada ptolemeică, pentru că hieroglifele (literal: limbă sacră) denotau un complex de entități religioase și metafizice, care nu puteau fi înțelese decât numai în urma unui laborios proces de inițiere, în timp ce scrierea demotică de tip alfabetic, așa cum îi arăta și numele, era destinată unui larg public profan. Apoi, cu aproximativ o mie de ani înainte de Christos, probabil din combinația unui mai vechi alfabet cuneiform ugaritic cu cel liniar fenician, apare alfabetul așa-zis fenician, în baza căruia se formează toate celelalte tipuri de alfabet – ebraic, grec, latin, chirilic – uzuale până în ziua de azi. Astfel textul scris,

⁴ Jean-Jacques Glassner, *Écrire à Sumer: l'invention du cunéiforme*, Seuil, 2001.

Cartea în sens larg, devine un important depozitar al Spiritului, scrierea capătă „funcția de tezaurizare a memoriei umanității”⁵.

Mai întâi au fost fixate în scris izvoarele religioase și normele etico-juridice. A fost Codul de legi al regelui babilonian Hammurabi (1728-1686 î. H.), care se păstrează în „originalul” scris în alfabetul cuneiform săpat pe o stelă de marmură neagră aflată în prezent la Muzeul Louvre din Paris⁶. După aceea, vreo cinci secole mai târziu, avem Decalogul lui Moise, care a fost de asemenea scris pe două stele de piatră, „Tablele Legii”, din păcate pierdute în urma distrugerii Ierusalimului și a Templului de aici de către romani, pe la anul 70 d. H. Și, în fine, la aproximativ o mie de ani după Hammurabi, avem textele celebrilor legiuitori greci, Solon în Athena și Lycurg în Sparta, precum și Legea celor XII Table la Roma. Așadar, prima mare utilitate a scrierii s-a manifestat în fixarea în scris a revelației divine și în formularea dreptului, a reglementărilor juridice. De acum înainte, legile nu mai sunt nescrise, ci scrise, textele legilor sunt afișate în public și accesibile oricărui om cunoscător al scrisului, cunoașterea legilor de către cetățean devine o obligație și este prezumată datorită publicării legilor, iar publicarea

⁵ Henri Joly, *L'écriture et la parole*, în vol: *Le Renversement platonicien: logos, épistémè, polis*, Paris, Vrin, 1974, p. 112.

⁶ Nicolae Iuga, în *Codul lui Hammurabi*, Ed. Proerna, Baia Mare, 2001, p. 59 și urm.

devine o condiție sine qua non a intrării lor în vigoare.

Fixarea unor idei în scris și cunoașterea tot mai răspândită a scrisului au avut consecințe importante asupra societăților arhaice, a însemnat trecerea la o civilizație a scrisului, a Cărții, și a modificat în plan individual și social evoluția cunoașterii, a memoriei și a limbajului. Faptul că inițial scrisul a fost utilizat pentru fixarea revelației și a normelor juridice, care trebuiau să fie uni-voce, bine delimitate și concise, nu a permis din start manifestarea inflației în ceea ce privește scrisul, respectiv înmulțirea inutilă a scrierilor. Stilistic, un text de lege nu admitea considerații exterioare sau expresii parazite. O inflație a scrierilor – și prin aceasta o lezare și o diluare a Spiritului depozitat în texte – a avut loc abia după ce au început să apară în public scrierile cu caracter literar și după ce a apărut obiceiul de a fi fixate în scris discursurile cu caracter politic.

Revenind la mitul povestit de către Socrate cu privire la inventarea scrisului, trebuie să vedem mai întâi în ce măsură un text este literă moartă și în ce măsură el conține și un spirit viu. Textul în sine „tace”, cum scrie Platon. El iese din tăcere abia atunci când interacționează cu spiritul cititorului. Pentru un cititor cu handicap cultural, textul nu spune nimic. Pentru un astfel de cititor, nu există nicio diferență – vorba lui Petre Țuțea – între un ziar banal și *Critica rațiunii pure*; ambele sunt niște obiecte confecționate din hârtie și impregnate cu cerneală. Abia atunci când cititorul

vine cu spiritul său, textul capătă viață, comunică, își dezvăluie treptat adâncimile de spirit pe care autorul său le-a pus în el. Lectura autentică se realizează în fapt ca interacțiune vie și evoluție conjugată, prin mijlociri reciproce, a fenomenologiei particulare a două spirite, al autorului și al cititorului. Totuși, spiritul autorului depus în text are din start două neajunsuri importante. Întâi, textul nu poate purta un dialog cu cititorul în sens propriu, ca alternanță de întrebări și răspunsuri, așa cum o pot face oamenii vii, prin viu grai. Și în al doilea rând, „tăcerea scrierii este echivocă”⁷, pentru că ea semnifică de fiecare dată un singur lucru, mereu același, după cum poate să nu semnifice nimic. În schimb, cititorul are în permanență în sufletul său limbajul interior, tăcut, care constituie gândirea, o gândire prezentă, *in actu*. Iar scrierea nu are apanajul acestui fel de tăcere. Când ambii tac – atât scrierea cât și cititorul – ei tac de fapt tăceri diferite.

În genere, marile schimbări sociale, întemeietoare, au fost cauzate și călăuzite de către Cărți, de asemenea mari. Spiritul din Cărți a irupt în exterior, în acțiune. „Legea” conținută în *Pentateuhul* atribuit lui Moise a condus la teritorializarea triburilor evreiești în Canaan și întemeierea unei noi civilizații. Textele scrise de către Mahomed și grupate în *Coran* au provocat inițial, în primii zece ani, doar o luptă ce părea lipsită de importanță între două triburi arabe, soldată cu fuga profetu-

⁷ Henri Joly, op. cit., p. 115.

lui de la Mecca la Medina, dar ulterior au cauzat expansiunea fulminantă a Islamului, în mai puțin de o jumătate de secol, pe distanțe de mii de kilometri, din Peninsula Arabică până la Gibraltar. În Europa Occidentală, într-un Ev Mediu al anarhiei provocate de popoarele migratoare, a apărut un „model sociologic” de succes, *Cetatea lui Dumnezeu*, elaborată de către Sfântul Augustin pe baza Spiritului Evangheliilor, iar viața oamenilor a fost organizată mental în conformitate cu aceasta. Cruciadele și constituirea Bisericii Catolice ca organizație situată deasupra statului secular sunt consecințe ale acestei mentalități.

Au existat și Cărți care nu doar au determinat la expansiune în exterior, ci au avut un rol de coeziune în interior, au contribuit și la formarea și menținerea unității etnice a unor popoare în întregul lor. Civilizația greacă antică a fost deosebit de fragmentată, politic și geografic vorbind, fiind divizată în cetăți autonome, unele având inclusiv divinități proprii, împrăștiate pe două continente, în insule și în colonii, dar a avut un element unificator puternic, o Carte. A fost Cartea care conținea epopeile homerice. Iar civilizația iudaică a reușit să-și mențină unitatea culturală și identitatea etnică într-o diasporă care a durat în linii mari două mii de ani tot datorită unei Cărți, Cartea în care era conținută Legea, Profeții și exegezele lor. Epopeile homerice și Biblia iudaică sunt Cărți depozitare ale Spiritului, care au îndeplinit, pentru popoarele lor, funcții istorice asemănătoare.